

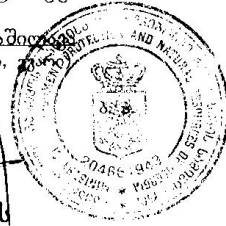
საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო
MINISTRY OF ENVIRONMENTAL PROTECTION AND NATURAL RESOURCES OF GEORGIA
ლიცენზიებისა და ნებართვების დეპარტამენტი
DEPARTMENT OF LICENSES AND PERMITS

საქართველო, 0114, თბილისი, გულუას ძაზა, ტელ: 72 17 48, ფაქსი: 72 17 48, E-mail: ceogzam@caucasus.net

ვ ა მ ტ კ ი ც ე ბ
ლიცენზიებისა და ნებართვების
დეპარტამენტის უფროსი

ირაკლი კვამილაძე
(სახელი, გარი)

(ხელმოწერა)

სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის

დასკვნა პროექტზე

№ 57

30 03 2006 წ.

I. საერთო მონაცემები

1. პროექტის დასახელება – სამხრეთ კავკასიის გაზსადენის 30 ღიუმიანი განშტოება
2. ინვესტორის დასახელება და მისამართი – BP Exploration (Shah Deniz)LTD
3. განხორციელების ადგილი – გარდაბნის რაიონი
4. განაცხადის შემოსვლის თარიღი - 24.02.06
5. მონაცემები პროექტის შემდგენელის შესახებ – შპს „ძელექა“

II. ძირითადი საპროექტო გადაწყვეტილებანი

სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის მიღების მიზნით, განსახილველად წარმოდგენილია "საქართველოს მთავრობის მიერ 2002 წელს დამტკიცებული სამხრეთ კავკასიის გაზსადენის ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების დოკუმენტის დამატებითი მასალა".

წარმოდგენილ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების დოკუმენტში განხილულია SCP გაზსადენის 30 ღუიმიანი განშტოების გაზსადენის მშენებლობასთან დაკავშირებული გარემოსდაცვითი და სოციალური საკითხები და მათი მართვისა და ზეგავლენების შერბილების ღონისძიებები. როგორც ცნობილია, ამ გაზსადენის საშუალებით მოხდება SCP გაზსადენში გამავალი გაზის ტრანსპორტირება და მისი მიწოდება საქართველოს გაზის გამანაწილებელი სისტემისათვის.

გაზსადენის განშტოებისა და საქართველოს გაზგამანაწილებელი სისტემის დამაკავშირებელი რგოლი ადგილმდებარეობის შეცვლის გამო, რაც სულ ახლახან მოხდა, განშტოების სიგრძე, რაც თავდაპირველად პროექტით 3,3კმ. იყო, გაიზარდა 12,2 კმ-მდე. განახლებული მარშრუტი მთლიანად SCP გაზსადენის მარშრუტის გასწვრივია და მათ შორის დამორების მაქსიმალური მანძილი 1 კმ-ია. განსხვავების ზოლის ნომინალური სიგანე 32 მეტრია. ეს მაჩვენებელი იზრდება გადაკვეთების ადგილებში.

გაზსადენის განშტოების სისტემა შემდეგი ძირითადი კომპონენტებისაგან შედგება: წნევის დამცემი საშუალებები, საზომი საშუალებები და ღორის მიძღვრულ-გამშვები საშუალებები PSG-1-ზე;

12,2 კმ-ის სიგრძისა და 30 ღუიმის დიამეტრის გაზსადენი მილი მაღალი მედეგობის პოლიეთილენის სამფენოვანი დამცავი გარსაცამით; მილსადენის იზოლაციისა და ღორის მიძღვრულ-გამშვები დროებითი საშუალება, რომელიც ძირითადი მილსადენიდან საქართველოს განშტოებისათვის გაზის მიწოდების ადგილას მდებარეობს. ფიზიკურად ეს ადგილი არის მყარი ზედაპირისა და რთული შემადგენლობის მქონე მიწისზედა ნაგებობა, რომელიც შემოღობილია და რომელსაც 30x15 მ. ტერიტორია უჭირავს და რომელშიც შედის მიწისზედა მილსადენები.

30 ღუიმიანი გაზსადენის დერეფანი ძირითადად სასოფლო-სამეურნეო ტერიტორიებზე გაივლის, რომლებსაც არ გააჩნიათ რაიმე მნიშვნელოვანი საკონსერვაციო ღირებულება. გაზსადენის მარშრუტის ორივე მხარეს, მის გასწვრივ არსებულ ორკილომეტრიან დერეფანში რამდენიმე სასოფლო დასახლებაა. გაზსადენის დერეფნის რამდენიმე უშუალოდ მომიჯნავე მონაკვეთი გარემოსდაცვითი და სოციალური თვალსაზრისით მგრძობიარეა. ნარჩენი ზეგავლენების მაღალი დონე არსად შეინიშნება. კუმულატიური ზეგავლენები იმდენად მცირეა, რომ მათი უგულებელყოფა შესაძლებელია, იმის გათვალისწინებით, რომ ამ გაზსადენის ზემოქმედების ქვეშ არ ექცევა რომელიმე ის მიწათმოქმედელი, ან მოსარგებლე, რომელიც ადრე განიცდიდა ზეგავლენას, და რომ განშტოების მშენებლობის ახლოს არ მიმდინარეობს სხვა რომელიმე მნიშვნელოვანი მშენებლობა, იმდენად, რამდენადაც BTC მილსადენი ძირითადად დასრულებულია, ხოლო

SCP გაზსადენზე საბოლოო აღდგენითი სამუშაოებია ჩასატარებელი.

მილსადენის მარშრუტის მთელ სიგრძეზე გადაიკვეთება: სარწყავი არხი ღიად გაჭრილი ტრანშეების საშუალებით, მილსადენი, გზა და საირიგაციო არხი ტრანშეების გარეშე, მცირე სარწყავი არხები. გაზსადენის ეს განშტოება მთლიანად მდ. მტკვრის აუზში მდებარეობს, რომელიც მთისწინა ტბორს წარმოადგენს და მორფოლოგიურად გარდაბანი-მარნეულის დაბლობის ფარგლებში შედის.

ჰიდროლოგიური დახასიათების სქემის მიხედვით ტერიტორია შედის საქართველოს ბელტის მარნეული-გარდაბნის ფოროვანი წყლების გავრცელების არტეზიული აუზის ფარგლებში. ტერიტორია აგებულია ლაგუნის-კონტინენტალური ნალექებით, რომლებიც წარმოდგენილია თიხებით და ფხვიერი კონგლომერატებით და შეიცავენ სუბარტეზიულ გრუნტის მიწისქვეშა წყლებს მინერალიზაციით 0,4-1,5 გ/ლ. ამ რაიონის ალუვიურ ნალექებთან დაკავშირებულია გრუნტის წყლების მძლავრი ნაკადები, რომელთა სარკის განლაგების სიღრმე 5-10 მ-ია. ეს წყლები ფორმირდება მიოპლიოცენის წყალშემცველი პორიზონტის და სარწყავი წყლების ინფილტრაციის ხარჯზე.

სამხრეთ კავკასიის გაზსადენის პროექტის გზშ-ს დამატებაში ბუნებრივი და სოციალური ფონის ერთი ნაწილი დათმობილი აქვს საექსპლუატაციო ტერიტორიის ფლორისა და მცენარეულობის დახასიათებას. ლიტერატურულ მონაცემებსა და ძირითადად ადგილზე ჩატარებული საველე კვლევების საფუძველზე დადგენილია, რომ გაზსადენის განშტოების მთელ სიგრძეზე (12,2 კმ) განსხვავების დერეფანი და მისი მიმდებარე ზონა ბოტანიკურად არ წარმოადგენს სენსიტიურ უბანს, რადგან საპროექტო ტერიტორიაზე არ არის გავრცელებული მაღალი საკონსერვაციო ღირებულების მქონე მცენარეთა სახეობები, მათი პოპულაციები და თანასახოგადობები.

იმის გამო, რომ შემოგარენი ძირითადად სასოფლო-სამეურნეო მიწებს წარმოადგენდა, სადაც ხმაურის ანტროპოგენური წყაროები, როგორცაა გზები და საწარმოები გაზომვებისას არ არის დაფიქსირებული ხმაურის დონეები, ზოგადად დაბალია. ხმაურის დონეების დამატებითი გაზომვები არ ჩატარებულა პოტენციური სენსიტიური რეცეპტორების შეზღუდული რაოდენობის და სამშენებლო საქმიანობის ხასიათის გათვალისწინებით.

III. შენიშვნები

1. დამუშავდეს და დამტკიცდეს მონიტორინგის/თვითმონიტორინგის კონკრეტული გეგმა მასზე პასუხისმგებელი იურიდიული ან/და ფიზიკური პირების მითითებით.
2. განშტოების ტრასის გადაკვეთის ნახაზზე №ADCT 004-MS 73 CRD-00001, KP 0+201 ნაჩვენებია დასავლეთის მარშრუტის მილსადენის (WREP) გადაკვეთა, რომელშიც აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მილსადენებ შორის მინიმუმ 900 მმ-იანი სისქის გრუნტის შრის არსებობა.
3. აუცილებელია დამატებითი ღონისძიებების გათვალისწინება, რისკის ფაქტორების მინიმუმამდე შემცირების მიზნით. მაგალითად დერეფნის საზღვრებში ნავთობსადენისა და გადაკვეთის უბანზე ორივე მილსადენის ბეტონის გარსაცმში ჩასმა.
4. შეფასდეს ჰაერის ხარისხი კონკრეტული გამაბინძურებლებით.
5. წარმოდგენილ დოკუმენტში ძალიან მოკლედ არის დახასიათებული მდ. მტკვრის ქიმიურ-ბაქტერიოლოგიური მგომარეობა.
6. განხილულ იქნეს: მიწისქვეშა წყლები, მათი ღონეების დინამიკა, ხარისხი, ტრასის გასწვრივ განლაგებული პატარა დასახლებების წყალმომარაგების წყაროები, მათი მდგომარეობა, ტრასის მშენებლობის ზეგავლენა მიწისქვეშა წყლებზე, მიწისქვეშა წყლების შესაძლო ზეგავლენა მილსადენზე და ამ ზეგავლენის ხარისხზე.
7. დამუშავდეს და დამტკიცდეს ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა.
8. სარწყავი არხების მოპირკეთებული უბნების გადაკვეთებზე გათვალისწინებული იქნეს აღდგენითი სამუშაოები პირვანდელ მდგომარეობამდე.

IV. დამატებითი პირობები

1. ობიექტის ექსპლუატაციაში გაშვების მზადყოფნასთან დაკავშირებით შექმნილი მიმღები კომისიის შემადგენლობაში გათვალისწინებული იქნას საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს წარმომადგენლის მონაწილეობა;
2. პროექტით გათვალისწინებული სამუშაოების მიმდინარეობისა და დასკვნაში მოყვანილი შენიშვნების შესრულების შესახებ, წარდგენილ იქნას ანგარიში გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროში საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად;